

Från redaktionen

Religion är kanske en av de mest strukturerande aktiviteter som existerar – på alla platser på vårt klot och sedan tidernas begynnelse. Religion fungerar som grund för gruppgemenskap och som ett sammanhållande kitt för nationalstater. Men även som orsak till grupp-motsättningar, konflikter och krig, och till förföljelse och uteslutning av individer. Vare sig vi är troende eller inte har vi alla något slags förhållande till religion och som individer är vi formade av den religiösa kontext som omger oss. Religiösa praktiker finns med som en dimension i våra identitetsskapande processer – om vi så söker efter en andlig dimension och en existentiell mening, eller tar avstånd från religion som tanke-system och ideologisk struktur.

Inom de flesta religiösa system fungerar kön som en strukturerande komponent. Själva gudsbegreppet är format av synen på manligt och kvinnligt, och för utövandet av religion, som representant och uttolkare är kön en urskiljande faktor. I detta dubbelnummer av *Kvinnovetenskaplig tidskrift* presenteras tio artiklar som utifrån en könsaspekt närmar sig ämnet religion ur olika infallsvinklar.

Hälften av artiklarna är omarbetade bidrag till projektet *Att skriva mot traditionen*.

Feministiska perspektiv på religionsvetenskaplig forskning, knutet till Teologiska institutionen i Uppsala. Arbetsnamnet *Att skriva mot traditionen* anspelar på ett kritiskt förhållningssätt till den ”stora berättelse” som akademisk teologi utgör. De artikelskribenter som är knutna till detta projekt är Eva Evers Rosander, Eva Hellman, Erica Appelros, Anne-Louise Eriksson och Mikael Sjöberg. Till dessa artiklar har redaktionen lagt ytterligare fem texter, vilka tillsammans ger ett fullmatat dubbelnummer på temat Genus & Gud.

Först ut är Britt-Mari Näsström som belyser hur en ideal manlighet under senantiken – personifierad av den romerske soldaten i fält – successivt införlivas i en framväxande ny religion, kristendomen. Det romerska mansidealet knutet till tanken om sexuell avhållsamhet omformas till ett kristet ideal om celibat och ett nytt mansideal som personifieras av den kristne munken. Med begreppet ”genus med kropp” undersöker därefter Anne-Louise Eriksson en kristen institution, Svenska kyrkan, och dess utrymme för en mer jämlik könsordning. Genom att dela in Svenska kyrkan i tre metaforiska rum – som gudstjänstrum, organisation och trosgemenskap – kan de områden nås som sätter gränser för hur mycket en rådande könsordning kan förändras. De två följande artiklarna baseras på insamlat material från fältarbeten i Thailand respektive Senegal. Monica Lindberg Falk redogör för de buddhistiska nunnornas situation i Thailand och de begränsningar den buddhistiska ordningen innebär i relation till manliga munkar och för att kunna ordinerats till kvinnlig munk. Eva Evers Rosander lyfter i sitt bidrag fram en kvinnlig kult inom islam. Hon uppmärksammar kvinnors religiösa praktiker och kvinnocentrerade riter i Senegal

i samband med en årlig pilgrimsfärd till det kvinnliga sufihelgonets grav. Dessa ställs mot riter kopplade till helgonets son, grundaren av den manscentrerade mouridismen – en undergrupp inom sufism.

I två av artiklarna undersöks gudsbegreppet. Eva Hellman finner i filosofen Lina Gup-tas tolkning av gudinnan Kali en omdefiniering av hinduismens gudsbegrepp genom att de motsatta principerna kvinnligt och manligt dekonstrueras. Erica Appelros diskuterar uppdelningen inom religionsfilosofi mellan realister och anti-realister i synen på Gud, dvs Gud som en ”verklig” och av oss oberoende existens eller ett av oss skapat begrepp. Istället för en tudelning som sätter gränser för en feministisk agenda föreslår Appelros en tredje

(medel-)väg för att kunna upphäva en ideologiskt förankrad och förtryckande könsstruktur.

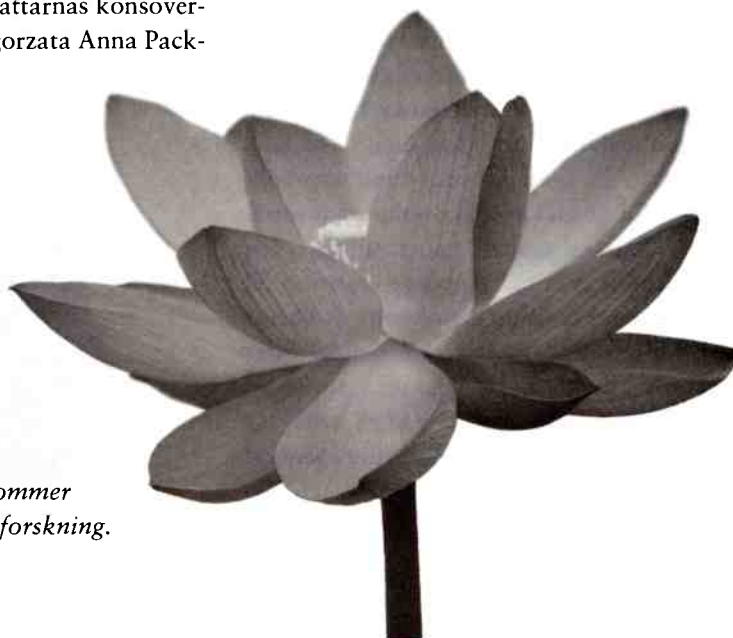
De fyra avslutande artiklarna närmar sig temat religion textanalytiskt. Mikael Sjöberg tolkar en berättelse i Gamla testamentet – Jefataberättelsen om en man som offerar sin dotter till Gud – och ser hur den manliga ”hjältens” och det kvinnliga ”offrets” identitet förändras i steget till två 1900-tals dramer. I sin läsning av heliga Birgittas *Himmelska uppenbarelser* uppmärksammar Ebba Witt-Brattström hur Gud transformeras genom den kvinnliga kroppen – med en avhierarkisering mellan högt och lågt, andligt-kroppsligt och himmelskt-profant. (Birgittas *Himmelska uppenbarelser* i urval av Ebba Witt-Brattström recenserar även i detta nummer). Ann Ohrberg analyserar sånger inom den pietistiska herrnhutiska rörelsen i 1700-talets Sverige och lyfter fram de kvinnliga sångförfattarnas könsöverskridande metaforik. Malgorzata Anna Pack-

alén beskriver slutligen hur kvinnliga författare i dagens Polen får tampas med ett katolskt kodat kvinnlighetsbegrepp – knutet till tanken om den nationella modern – som sedan färgar av sig på receptionen av deras texter.

Sista ordet i detta nummer ger plats åt ett meningsutbyte om användningen av begreppet intersektionalitet. Begreppet presenterades för *Kvt:s* läsare i en artikel av Nina Lykke i temanumret Gränser (*Kvt* 2003:1). I ett genmäle kritiserar bl a utgångspunkten för hennes diskussion genom uppdelningen jämställdhetsfeminister–mångfaldsfeminister. Lykke svarar och förtydligar.

Trevlig läsning och med hopp om fortsatta samtal!

Eva Zetterman

Nästa nummer av Kvt utkommer senare i vår på temat mansforskning.